

CONFLICTUL DIN SIRIA LA OPT ANI DE LA DEBUT

THE CONFLICT IN SYRIA EIGHT YEARS AFTER ITS OUTBREAK

General de brigadă prof. univ. dr. Gheorghe CALOPĂREANU*

„The Arabs can't make war without Egypt; and they can't make peace without Syria.”

Henry Kissinger¹

Rezumat: În acest articol se prezintă un punct de vedere despre conflictul din Siria, care durează de de opta ani. Autorul s-a bazat pe unele date/informații provenite din surse publice și din alte surse.

Revoluțiile din nordul Africii și din Oriental Mijlociu s-au extins și în Siria, în anul 2011, conducând, în unele state, la schimbarea unor regimuri politice, dar președintele Bashar al Assad un a abdicat în acești opta ani.

Cuvinte cheie: Siria; conflict; revoluții; regim politic; schimbare; riposte regionale.

Abstract: The article presents a point of view on the Syrian conflict that has been going on for eight years. The author based his research on data/information coming from public and other types of sources.

The revolutions in Northern Africa and the Middle East also extended in Syria in 2011, leading, in some states to changing some political regimes; however, President Bashar al Assad has still not resigned during all these years.

Keywords: Syria; conflict; revolutions; political regime; change; regional retaliation.

Seria revoluțiilor prodemocrație, cunoscută ca *primăvara arabă*, a aprins, începând cu prima parte a anului 2011, o zonă extinsă din nordul Africii și din Orientul Mijlociu. Protestele au demascat opresiunea la care cetățenii din Tunisia, Maroc, Siria, Libia, Egipt și Bahrein erau supuși de către propriile guverne.

* Membru asocial al Academiei Oamenilor de Știință din România.

¹ Tim Lister, CNN, 26.04.2011, <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/meast/04/25/syria.role/index.html>

În realitate – și acest fapt este mai puțin cunoscut – *primăvara arabă* a început în decembrie 2010, când un vânzător ambulant tunisian, *Mohammed Bouazizi*, a protestat față de confiscarea de către poliție a bunurilor personale și de neacordarea de către autorități a autorizației necesară comercializării.

Amploarea protestelor celor care s-au alăturat lui Bouazizi a dus în scurt timp la abdicarea lui *Zine El Abidine Ben Ali*, președintele Tunisului, urmată de fuga acestuia în Arabia Saudită.

Revoltele au determinat schimbarea regimurilor politice în Tunisia, Egipt și Libia, însă nu în toate țările acestea au reușit să obțină libertățile democratice la care au aspirat protestatarii.

În Siria, situația a escaladat și s-a transformat într-un conflict complex și de durată, pornind de la un incident aparent minor – apariția mesajului *guvernul trebuie să plece*, înscris cu graffitti pe zidurile unei școli din orașelul Dara'a. Tortura la care au fost supuși autorii înscrisului, un grup de adolescenți școlari, a fost factorul declanșator al mișcărilor de protest ce aveau să cuprindă întreaga țară.

Poziția sa geografică importantă și ceea ce David Lesch² numea politica *excesiv de ambițioasă* a Siriei au făcut din această țară principala sursă de stabilitate în Orientul Mijlociu. Prin abilitate diplomatică, Siria a reușit să devină indispensabilă etnicilor kurzi și celor turci, în afara existenței vreunei afinități între cele trei entități, eliminând, cel puțin pentru moment, poziția tradițional adversă față de acestea. Noua atitudine față de cele două etnii este dovada capacității de supraviețuire și de exercitare a puterii statului Baathist³. Astfel, Siria nu numai că a supraviețuit adversarilor săi tradiționali, dar a ajuns în situația de a fi privită de tot mai mulți analiști, ca o soluție la majoritatea tulburărilor prezente și potențiale în Orientul Mijlociu.

Anul 2018 a fost, probabil, perioada care a înregistrat cele mai multe și contradictorii dezvoltări din întreaga istorie a conflictului sirian.

În speranța realizării păcii în Siria și a reducerii suferințelor poporului său, SUA și Federația Rusă, prin reprezentanții lor, ministrul de externe Serghei Lavrov și secretarul de stat John Kerry, au anunțat, la 9 septembrie 2018, ajungerea la un acord al celor două puteri implicate în conflict. Concesiunile pe care SUA le făceau la acea dată erau însă condiționate de posibilitatea ca Rusia să îl convingă pe președintele Bashar al-Assad să accepte și să stea la masa negocierilor alături de

² David W. Lesch este profesor de istorie la departamentul de istorie al Universității Trinity din San Antonio, Texas și a obținut titlul de doctor în istoria Orientului Mijlociu la Universitatea Harvard.

³ Partidul Baath a fost creat în anul 1947 sub sloganul *unitate, libertate, socialism* și a atras în scurt timp numeroși susținători ai ideilor socialist-naționaliste, în special din rândul activiștilor pentru eliminarea influențelor europene în Orientul Mijlociu. În ultimele cinci decenii, Baath s-a transformat dintr-o mișcare de tip naționalist într-o organizație cu ramificații în toate sferele sociale.

toți actorii implicați, ceea ce presupunea ca atât guvernul sirian cât și opoziția să își îndeplinească obligațiile rezultate din planul acordului.

Planul prevedea interdicția pentru forțele guvernamentale de a desfășura operații militare aeriene în anumite zone controlate de către opoziție și să renunțe astfel, la utilizarea butoaielor cu explozivi și la lansarea așa-numitelor bombardamente oarbe. Odată redusă intensitatea violențelor, cele două puteri puteau planifica și executa în comun lovituri militare precise la nivel strategic împotriva grupării islamiste Frontul al-Nusra⁴, declarată organizație teroristă de către partea americană.

Planul ruso-american făcea apel la toate părțile aflate în conflict să se angajeze la o încetare a acțiunilor ostile și începând cu 12 septembrie, la apusul soarelui, prioritatea planului era, din această perspectivă, retragerea tuturor forțelor militare pe un drum de acces către Alep, fapt ce ar fi permis trimiterea către populație a ajutoarelor umanitare în zonele greu accesibile. După îndeplinirea tuturor acestor condiții, în șapte zile, SUA și Federația Rusă urmau să înființeze un centru pentru lucrul unui grup de implementare a măsurilor stabilite prin plan.

În timp ce Consiliul de Cooperare al Golfului (Bahrein, Kuwait, Oman, Qatar, Arabia Saudită și Emiratele Arabe) își relaxează relațiile cu Siria⁵, în septembrie 2018 Ankara și-a schimbat atitudinea, trecând de la, *fără viitor pentru Assad*,⁶ la o poziție mai conciliantă. SUA acceptă, în cele din urmă, în mod deschis, rămânerea la putere a lui Assad. Toate aceste poziții au survenit în contextul în care, în noiembrie 2018, cu sprijinul Federației Ruse și al Iranului, forțele democratice siriene controlau în proporție de peste 60 %⁷ din teritoriul Siriei, ridicând în mod firesc întrebarea dacă țările de la Golful Persic, majoritatea inamici declarați ai Iranului aliat, își vor reconsidera relațiile cu Siria odată cu scăderea în intensitate a războiului civil.

Statul Islamic a fost efectiv desființat ca entitate teritorială în Irak până la începutul anului 2019, iar în prezent își reconstruiește rețelele de spionaj și își îndreaptă tacticile spre răpiri, asasinări și bombardamente. Între timp, în Siria s-a reușit o menținere a unor porțiuni de teritoriu, incluzând una lângă granița irakiana, în jurul provinciei Hajin în Dayr al Zawr.

⁴ Grup jihadist sirian desprins din al-Qaeda.

⁵ http://arabcenterdc.org/policy_analyses/the-developing-gcc-damascus-rapprochement/

⁶ <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2018/09/27/ankara-sees-no-place-for-assad-in-syrias-future>

⁷ Associated Press, <https://www.voanews.com/a/syria-s-assad-reaches-understanding-with-arab-states/4598574.html>

Rezistența se datorează, probabil, unităților pentru protecția populației (*YPG – People's Protection Units*)⁸, care controlează forțele democratice siriene, susținute de SUA, deranjați fiind de amenințarea asupra teritoriilor lor din nordul Siriei de către Turcia, care îi consideră teroriști. Forțele militare turce și grupările siriene aliate au lansat Operațiunea, impropriu numită *Ramura de Măslin*, împotriva enclavei kurde Afrin în ianuarie. Cu principalele forțe din unitățile pentru protecția populației incapabile să își susțină camarazii încercuiți, enclava Afrin a fost cucerită în martie, zonă în care unitățile pentru protecția populației își desfășoară în continuare acțiuni insurgente.

Ankara a stabilit că orașul Manbij, capturat de către forțele democratice siriene (*SDF – Syrian Democratic Forces*) de la Statul Islamic în 2016, a fost următoarea țintă în campania Turciei de a-i împinge pe kurzi spre zona de est a râului Eufrat, permițând astfel forțelor militare americane să mobilizeze trupe aproape de front pentru a contracara un atac iminent. SUA a negociat o înțelegere prin care unitățile pentru protecția populației s-ar retrage din Manbij, patrulile comune SUA- Turcia ar fi mobilizate în oraș. Patrulările au fost demarate la începutul lunii noiembrie, dar Ankara susține că unitățile pentru protecția populației nu s-au retras încă. Între timp, au existat schimburi de focuri la granița la est de Eufrat, justificând astfel mobilizări de luptători pentru unitățile pentru protecția populației, întocmai ca o furtună de nisip care a permis Statului Islamic să lanseze o ofensivă împotriva unităților forțelor democratice siriene, mai slab înzestrate și instruite, aflate în jurul provinciei Hajun.

Între timp, mercenari ruși au complicat situația în estul Siriei. La 7 februarie, când o grupare pro-guvernamentală de mărimea unui batalion a traversat Eufratul și a atacat o poziție a forțelor democratice siriene, aflată lângă centrala de gaz natural de la Al-Tabiyah a avut loc o luptă. Militarii americani, împreună cu forțele democratice siriene, au solicitat sprijin aerian timp de trei ore, iar agenția de știri controlată de stat a descris atacurile drept un masacru brutal.

În următoarele zile, surse cu contacte în comunitatea contractorilor militari au început să raporteze că numărul forțelor de atac a fost de 600 de mercenari ruși, angajați de Grupul Wagner, din care 200 au fost uciși, deși raportări din alte surse vorbesc de un număr mai mic de victime. Au existat zvonuri potrivit cărora atacul nu a fost sancționat de forțele militare ruse, ci a fost instigat de oameni de afaceri influenți, care prin contract, sunt recompensați cu 25% din câștigurile din petrolul

⁸ YPG- acronimul pentru unitățile pentru protecția populației, care reprezintă forțele de apărare constituite pe teritoriul kurd din Siria după declanșarea războiului civil. Membrii, majoritatea de etnie kurdă, provin preponderent din comunitățile locale, dar și din rândul creștinilor sirieni (copti) și armeni. De asemenea, există un număr semnificativ de voluntari americani și europeni care au aderat la organizație pentru a lupta împotriva Statului Islamic

și câmpurile de gaz pe care le recuperează. Totuși, bătălia a demonstrat intenția SUA de a-și susține aliații sirieni.

Un conflict major s-a conturat în nord-vest, cu forțele fidele președintelui Bashar al Assad încercând să-i alunge pe rebeli, unii susținuți de turci, din provincia Idlib. Bătălia părea iminentă în septembrie, când Rusia a comasat un număr impresionant de nave de război în estul Mării Mediteraneene, sub pretextul unui exercițiu. În același timp, oficialii ruși au avertizat că rebelii pregăteau false atacuri chimice pentru a justifica intervenția militară vestică. Toate acestea demonstrează că este posibil ca Rusia să încerce să ofere aliaților sirieni o preventivă negare justificată pentru atacurile chimice asupra orașului Idlib și să împiedice orice răspuns militar din Occident, precum cel din 14 aprilie, când SUA, Franța și Marea Britanie au efectuat un atac cu rachete de croazieră, drept ripostă la un atac cu sarin în Idlib, cinci zile mai devreme. Rusia a pretins că atacul a fost fabricat și că cele mai multe rachete au fost doborâte de către sistemul de apărare sirian. Turcia, pe de altă parte, care deține posturi militare de observație în Idlib, nu intenționa să permită cucerirea provinciei fără a riposta. Comandanții forțelor rebele aliate au raportat că forțele turce au suplimentat cantitatea de armament destinat grupărilor sale și au promis un sprijin susținut. Moscova a depus eforturi pentru a relaxa situația, negociind o înțelegere care stabilea o zonă demilitarizată din care rebelii se puteau retrage până pe 10 octombrie, demers explicat anterior. Rușii au părut mulțumiți de situație, dar Damascul s-a plâns că Turcia a eșuat în a asigura retragerea rebelilor până la termenul limită și conflictele au continuat.

Încercările Israelului de a împiedica extinderea influenței Iranului asupra Siriei au fost pe punctul să declanșeze o serioasă escaladare a situației între puterile străine. Cel mai mare conflict israeliano - sirian din 1982 până acum a avut loc pe 10 februarie, după ce un avion fără pilot (UAV – Unmanned Aerial Vehicle) a intrat în spațiul controlat de Israel și a fost doborât de un elicopter Apache. Forțele aeriene israeliene au răspuns prin lansarea unor atacuri aeriene împotriva țintelor iraniene în Siria, incluzând stații de control UAV la baza aeriană Tiyas, la care forțele aeriene siriene au ripostat prin realizarea unui baraj de rachete sol-aer.

Există numeroși analiști care își pregătesc analize și comentarii cu privire la Siria post Assad și la reconstrucția statului în perioada post război, fără a înțelege istoria Levant-ului, regiune în care Siria a avut de spus un cuvânt de milenii⁹. Nu trebuie uitat faptul că Siria a fost factorul de decizie nu numai în Liban, ci și în tratativele de pace cu Israel, în revolta kurzilor din Turcia și în relația de stat

⁹ Levant-denumire care provine din limba franceză (*lever - răsărit, est*), care include țările de pe țărmul estic al Mediteranei (Turcia, Siria și Liban). În cronologia epocii bronzului, Levantul este menționat ca Siria timpurie (proto-Siria), Siria veche, corespunzătoare epocii medii a bronzului și Siria medie, respectiv perioada recentă (ultima) a bronzului.

militară dominantă cu două dintre cele mai puternice armate din lumea arabă, Algeria și Egipt.

De asemenea, Siria a fost principalul pivot de care regiunea a depins din punct de vedere al securității. Liga Arabă a solicitat Siriei să trimită trupele în Liban, Turcia a apelat la Siria să țină sub control forțele kurde cărora li s-a permis un refugiu, saudiții s-au bazat pe Siria să încline balanța împotriva lui Hussein, iar SUA și Israel țin aproape de Siria pentru negocierile finale pentru Înălțimile Golan.

Concluzionând, putem afirma, după părerea noastră, că situația conflictuală din Siria este departe a fi depășită, iar numărul victimilor va continua să crească. Încercările de mediere între părțile aflate în conflict nu va duce prea curând la găsirea unei soluții, acceptate de toți cei implicați, atâta timp cât marile puteri, prezente pe teritoriul statului sirian, nu rușesc să se pună de acord, în ceea ce privește modalitatea de depășire a situației conflictuale.

BIBLIOGRAFIE

<https://www.history.com/topics/middle-east/arab-spring>
<http://www.iamsyria.org/conflict-background.html>
<https://warontherocks.com/2019/01/kissingers-prophecy-fulfilled-in-syria/>
<https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-nationalism/peoples-protection-units-ypg/>
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-18582755>
https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_ancient_Levant

